



„TÁNCOLNI ALÁZATTAL, HÉVVEL ÉS FANATIZMUSSAL LEHET”

Sánta-Bíró Anna és Sánta Gergő hat éve házasok. Néptáncosként nemcsak a magánéletben, hanem a munkában is egy párt alkotnak, a népi kultúra pedig az egész életüket meghatározza.

◆ – Hogyan ismertétek meg egymást?

Gergő: 2005-ben, egy békéscsabai versenyen találkoztunk először, ahol szólótáncosként versenyeztem, Anna pedig a szüleit kísérte el a rendezvényre. Már az első pillanatban valami köteléket éreztem iránta, nem tudtam levenni róla a szemem, úgy éreztem, muszáj megszólítanom... Jól tettem! Ezt követően többször is találkoztunk, de a barátságunk csak később alakult szerelemmé, mivel én a fővárosban éltem, ő pedig vidéken, emellett még a Nyíregyházi Szakközépiskolába járt.

Anna: 2007-ben aztán felvettek a Magyar Nemzeti Táncgyűttesbe (akkori nevén Budapest Táncgyűttes), aminek Gergő már két éve a tagja volt, és a próbák során közelebb kerültünk egymáshoz. Fiatal újoncként voltak kétségeim, hogy jó döntés-e belevágni egy munkahe-lyi kapcsolatba, a többi táncos számára viszont már akkor egyértelmű volt, hogy minket egymásnak szánt az ég.

– Szerelmeteket nem mindennapi esküvővel pecsétel- tétek meg...

Gergő: Kitűztük a dátumát és mindent megszerveztünk, amikor utólag kiderült, aznap fellépése van a táncgyűttesnek, ami szíven ütött minket, viszont 24 óra

alatt sikerült mindent átszerveznem. Az egyházi szertartás a Mátyás-templomban volt, a lánykikérés pedig a VII. kerületi lakásunkban. A vendégeket arra kértük, népviseletben érkezzenek, a lakók pedig a gangon csüngve lesték, mit keres 200 ember a házban.

Anna: Én a templomi szertartásra fehér menyasszonyi ruhát szerettem volna, a polgárra viszont mi is átöltöztünk kalotaszegi népviseletbe.

Gergő: A lakodalom majdnem két napig tartott. Egy idő után táncos barátaink öröme már csak népzene szólt, többi ismerősünk pedig úgy figyelte a mulatást, mintha egy táncelőadást néznének.

– Miért volt számotokra lényeges, hogy hivatalosan is összekössétek az életeteket?

Anna: Nekem fontos a házasság, úgy érzem, erősebb lett tőle a kapcsolatunk. Tizenegy éve alkotunk egy párt, ami kimondva soknak tűnik, de nagyon hamar eltelt együtt.

Gergő: Természetesen nálunk is előfordulnak kisebb-nagyobb viták, de sosem hagyjuk, hogy eluralkodjon a kapcsolatunkon. Fontosnak tartjuk, hogy közös megoldást találjunk az aktuális problémára, és hogy ne hagyjuk lezáratlanul. Ez eddig bevált.



– Mi az, amit ennyi év elteltével a legjobban szerettek a másikban?

Gergő: Imádom Anna humorát, sokat tudunk nevetni együtt.

Anna: Azt szeretem a házasságunkban, hogy egy erős egységnek érzem magunkat. Mindketten határozott egyéniségek vagyunk, eléggé egy húron pendülünk, és kiegészítjük egymást.

– Táncosként a munkában is összeszokott párost alkottok.

Anna: Mindketten a Magyar Nemzeti Táncgyűttes szólistái vagyunk, a Budapest Főváros Bartók Táncgyűttes művészeti vezetőiként pedig egy felnőtt együttes és hét gyerekcsoport munkáját koordináljuk. Ez többet jelent, mint próbatermi vezetés, a színházterembérléstől kezdve a jegynyomtatáson és a pályázatíráson át az utolsó alsó-szoknyáig mindenre oda kell figyelni.

Gergő: A Bartókkal megörököltük a Nemzetközi Legényesversenyt, amit kiegészítettünk egy Gyermek Legényesversennyel és egy Párostánc-versennyel is.

Ezek a versenyek az archív film elemzésére helyezik a hangsúlyt, az indulóknak egy szabadon választott produkciót és egy kötelező folyamatot, azaz egy archív filmrészletet kell bemutatnia a szakmai zsűri előtt. Nagyon fontos számunkra az archív filmről való tanulás, ez a mi szakmánk egyik alapja. Járunk Erdélybe, szervezünk gyűjtéseket és táncmulatságokat, de mi az a generáció vagyunk, akik sok esetben sajnos már csak archív felvételtől ismerhetnek nagy táncos példaképeket. Ezért is fontos számunkra ez a versenysorozat, mert a kötelező tánc mindig egy példaértékű táncos egyéniségre fókuszál. Ez egy kiemelt esemény az életünkben, amely a Virágzó Hagyomány nevet viseli. Ezt is közösen álmodtuk meg, és nagyon örülünk, hogy a támogatóinknak köszönhetően évről évre megvalósíthatjuk.

– A Virágzó Hagyományhoz tartozik egy másik rendezvény, a LegényEst is. Ennek mi a lényege?

Gergő: A beszélgetős estek során egy-egy nagy előd, például Martin György, Borbély Jolán, Molnár István és idén Kallós Zoltán munkásságáról emlékezünk meg.

Mivel a nálunk fiatalabb táncos generáció már csak névről ismeri ezeket az embereket, megkerestünk olyanokat, akik még tudnak róluk mesélni, korábban például Novák Ferenc, Zsuráfszky Zoltán, Sztanó Hédi, Andrásfalvy Bertalan is a vendégünk volt. A beszélgetéseket Novák Péter moderálja. A közös gyűjtésekről szóló történeteiket hallgatva a nézők nemcsak szakmai adatokkal gazdagodnak, hanem emberi oldalukról is közebbi képet kapnak.

– Honnan ered a népművészet iránti szeretetetek?

Anna: Apukám népzeneész, anyukám pedig táncpedagógus, és egy alapfokú művészeti iskolát vezetnek, így a néptánc már kiskorom óta az életem része.

Gergő: Én gyerekként láttam egy szórólapot egy táncscsoportról, elmentem az órára, és olyan jól éreztem magam, hogy egy szem fiúként ott ragadtam a tizenöt lánnyal. Hatodikosként már pontosan tudtam, hogy hivatásos táncos leszek.

– A munkátok mennyire határozza meg a mindennapjaitok?

Anna: A néptánc nem olyan számunkra, mint egy civil szakma, sokkal inkább egy hivatás, egy szerelem, ami folyamatosan jelen van az életünkben. A fanatikusai vagyunk a néptáncnak, a népi kultúrának, amit szerintünk így lehet életben tartani. Mielőtt megszületett a kislányunk, sokszor hétvégente és ünnepekkor is dolgoztunk. Ez azóta valamennyire megváltozott, de Száva teljesen belesimul az életmódunkba, és őt is vonzza ez a világ. Még csak kétéves, de már most szeret szoknyába bújni, és kéri, hogy hallgassunk népzene, heti egyszer pedig eljár a Bartók legkisebb csoportjába táncolni.

Gergő: Egyébként nem az a célunk, hogy ő is a mi utunkat járja, hanem az a fontos, hogy kiegyensúlyozott legyen. Már többször is látta a Tündérmese című gyerekelőadásunkat, ami teljesen magával ragadta. Kívülről tudja a dalokat, és néhány mozdulatot is utánoz. Nem zárjuk ki semmiből, de igyekszünk annyit átadni neki a kultúránkból, amit a saját szintjén képes befogadni.

– A közös munka során melyikőtök a dominánsabb?

Gergő: Inkább kiegészítjük egymást. Alkotófolyamat közben mindkettőnknek határozott elképzelései vannak, egymást segítve haladunk előrébb. Természetesen előfordul, hogy ingerültebbek vagyunk, és tudjuk, hogy ilyenkor nem szabad megzavarni a másikat, viszont egymás mellett állunk, ha a másik elakad. Ebben a fázisban egy eufórikus állapotba kerülünk, amikor a föld fölött járunk. Ez az emelkedett érzés táncművészként a színpadon is jelen van

bennünk. Az előadás közben teljesen átadod magad a táncnak, megélve az adott pillanatot, mozdulatot. Ebben Anna kifejezetten jó partner! Az emlékezetes pillanatok egyike, amikor a Magyar Nemzeti Táncegyüttes *Drakula utolsó tánca* című előadásában volt egy duónk.

Anna: Ez az egyik legszebb ebben a szakmában, hogy belépve a próbaterembe vagy a színpadra állva, megszűnik minden problémád és a tánc boldogsággal tölt el.

Gergő: Ez nemcsak egy testezés, egy öncélú sport, hanem egy értéket képviselünk általa, a magyar kultúrát.

– A *Drakula utolsó táncában* Gergőnek több női partnere is volt. Hogyan éltétek meg ezt a helyzetet?

Gergő: Természetesen ez csak egy szerep. Szeretem a feleséget, de mégis teljes beleéléssel próbáltam Drakulát megformálni. Annához való kötődésem nem szokott korlátozni a színpadi szerepekben.

Anna: Amikor táncművészként egy szerepet táncolunk, kizárjuk a magánéletet, átszellemülünk, és az aktuális karakterből próbáljuk kihozni a maximumot. Nagyon szerettem, ahogy Gergő a Drakulát táncolta, büszke voltam rá.

Gergő: A Drakulán kívül már mindkettőnknek volt több olyan színpadi szerepe, ahol más táncossal kellett szerelmespárt eljátszania. Szerencsére olyan szoros viszonyt ápolunk a kollégákkal, hogy ez soha nem okozott gondot.

– Az állandó feladataitok mellett min dolgoztok jelenleg?

Gergő: Jó barátunk, Németh Hajnalka Auróra megkért, koreografáljunk meg II. népművészethez kötődő történetet a divatbemutatójára, ami nem kis feladat: általában saját témaválasztásainkat dolgozzuk fel, más ötlete alapján dolgozni jóval nehezebb. Az egyik legemlékezetesebb koreográfiai munkám az MNTE-ben Arany János *A Honvéd Özvegye* című balladájának feldolgozása volt. Itt Zsuráfszky Zoltán és Vincze Zsuzsa felkérésére a *Ballare* műsorban kaptam egy lehetőséget, és ők külső szemlélőként folyamatosan, egyfajta védőhálót képezve figyelték és segítették a munkámat.

– A rengeteg fellépés mellett hogyan tudtok időt szakítani rá, hogy kikapcsolódjatok, és milyen közös programokat szerveztek ilyenkor?

Gergő: Szeretjük a rögtönzött családi-baráti összejöveteleket. A kislányunk imád állatkertbe járni, azt is sűrűn látogatjuk.

Anna: Száva annyira az életünk része, hogy nem igényeljük még az egynapos kikapcsolódást sem kettesben, mert hiányozna nekünk. ♦



OLVASSA A KÉPMÁS DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí



Ajándékba
is vásárolható



Kiadványát
több eszközön
is elérheti



Pár kattintással
azonnal olvasható,
előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KEPMAS



1%

KÖSZÖNJÜK, HA SEGÍT BENNÜNKET!

ADÓSZÁMUNK: 18183674-1-42
ORSZÁGOS KATOLIKUS RÁDIÓ ALAPÍTVÁNY





SZÖVEG –
SZŐNYI LÍDIA pszichológus

Bezzeg A MI IDŐNKBEN

„»Bezzeg az én időmben nem csavarogtak fiúkkal a lányok.« »Bezzeg... – mondják mindenre a felnőttek.«” A fenti mondatokat Fehér Klára írta több mint 50 évvel ezelőtt, de kis változtatással ma is érvényesek. A különböző generációk közötti kommunikáció sohasem volt egyszerű, mégis úgy hisszük, több okunk van kritizálni az utánunk következő nemzedéket, mint az elődeinknek minket. Hiszen, amit a mai fiatalok és gyerekek megengednek magunknak, az már mindennek a teteje.



A feltétlen tekintélytiszteletet és a diktatórikus nevelést megfélemlítéssel, illetve fenyítéssel lehetett fenntartani. Amikor a régi szép idők fegyelmét sírjuk vissza, akkor ezeket az eszközöket is visszasírjuk.

◆ NEMZEDÉKEK HARCA

„Panni 17 éves és klímaszorongása van, vegetáriánus, hogy ezzel is óvja a bolygót. A szülei nem értik, hogy lányuk miért nem eszik a családi hagyomány szerint készített töltött káposztából, hiszen ezzel tönkreteszi a vasárnapi ebéd hangulatát.”

„Dani 21 éves, a felnőttek szerint lehetetlen alak, aki folyton a gép előtt ül, játszik vagy chatel a haverjaival, és nem lehet vele komolyan beszélni.”

„Emi négyéves izgága ovis, a szomszéd Julika néni szerint a liberális nevelés kudarca. Julika néni minden találkozás alkalmával kifejti, hogy mit gondol a mai fiatal szülők gyerekneveléséről, akik szerinte túl szabadjára engedik a csemetéiket.”

Apák és fiaik, anyák és lányaik, szomszéd nénik és gyerekek eltérően látják a világot, értelmezik a helyzeteket és másképp is kommunikálnak ezekről. Ezeket az eltéréseket előszeretettel szoktuk dátumokhoz és korszakokhoz kötni, pedig a nemzedékek közötti különbségek nem magából a születési évszámból vagy a földrajzi helyből erednek, hanem a megélt szocializációs tapasztalat különbözőségeiből. Csepeli György szerint: „A nemzedék az eszmélet és az emlékezet közössége. (...) Az emlékezet azért közös, mert közös volt az eszméltető történelmi környezet. (...) Egy-egy nemzedék sajátos módon éli meg a történelmet. Identitásába beépül az adott történelmi hatás és ez kollektív emlékezetként kezd működni. Az ily módon megszületett nemzedék azután párbeszédbe vagy konfliktusba bocsátkozik azokkal, akiknek más az emlékezeti hagyományuk, más a kollektív emlékezetük, akár azért, mert korábban, akár azért, mert később születtek.” A különféle generációk (csendes generáció, baby boom nemzedék, X, Y, Z és alfa generáció) különböznek a gondolkodásmódjukban, a hozzáállásukban, a viselkedésükben és értékrendjükben, továbbá másként reagálnak a konfliktushelyzetekre is, ami kommunikációs szakadékot képez a nemzedékek között.

CÍMKÉZETT GENERÁCIÓK

Ráadásul olyan korban élünk, amikor a változások hihetetlenül gyorsan zajlanak körülöttünk, az újdonság egy pillanat alatt elavulttá válik. Az új környezet pedig új nemzedéket formál, gyökeresen más látásmóddal. A modern kor vívmányai (digitalizáció, internet, okostelefonok), az egyre gyorsuló világ vagy a klímaválság hírei természetesen az idősebb generációra is hatással vannak, de ők a már kialakult világpépükbe építik be az új tapasztalatokat, míg az ezredforduló környékén vagy az utána születettek valóságában ez válik alapléménnyé, erre épül a világuk.

A generációs szemléletmód csapdája, amikor elkezdjük kategóriákba sorolni az embereket, és ezen a szemüvegen keresztül szemlélni őket. Ha babyboomer, akkor digitális analfabéta; ha az X generációhoz tartozik, akkor karrierista; ha Y, akkor fegyelmeztelen; ha Z, akkor elidegenedett a valós kapcsolatoktól; ha alfa, akkor semmi sem érdekl, csak a kütyük. Ezek a címkék nemhogy segítenének, inkább eltávolítják a nemzedékeket egymástól, és megnehezítik a másik megértését. Ha rendezni szeretnénk a közös dolgainkat, akkor kategóriák helyett célszerű a generációs elméletből azt kiemelni, hogy különböző hatások hogyan formálják a szemléletmódunkat, viselkedésünket és kommunikációnkat, és hogy ezeknek a hatásoknak a megértésén keresztül közelebb kerülhetünk a másik ember valóságának a megismeréséhez, megértéséhez és elfogadásához.

ASZIMMETRIA A TUDÁSBAN

A különböző generációk között gyakran a tudásmegosztás kapcsán alakul ki konfliktus, aminek az egyik fő oka a fiatal nemzedék kiváló technikai ismerete. Régen a szerepek egyértelműek voltak: a szülők a nagyszülőkhöz fordultak tanácsért, a gyerekek a szüleiktől tanultak, az idősebb generáció tapasztalatát és tudását pedig nem kérdőjelezte meg senki. Manapság gyakran előfordul, hogy a fiatalabb nemzedék tagjai többet tudnak a digitális eszközök kezeléséről, mint a szüleik, ráadásul a netgeneráció az információkhoz is könnyen hozzájut, ezért a különböző nemzedékek közötti tudásátadás és az ezekhez kapcsolódó kommunikáció is megritkult. Tapscott szerint a netgeneráció kíváncsi, nyitott, független és önvezérelt tanuló, akik hozzászórtak az azonnali válaszokhoz. Számukra egyszerűbbnek tűnik kiguglizni a káposztástészta receptjét, mint felhívni a nagymamát és megkérdezni, vagy könnyebb egy videót megnézni a virág átültetésének mikéntjéről, mint hazautazni, és ellesni a fortélyt az édesanyjuktól.

Amikor fontos kérdések kapcsán mi és ti szembenállásban kezdünk gondolkodni, akkor valójában árkokat ásunk, ami nem viszi előre sem a probléma megoldását, sem az egymáshoz való közeledést.

Mindezekkel párhuzamosan a kommunikáció is átalakult: egyre nagyobb szerepet kap az online kapcsolattartás, ahol a beszélgetéseket az internetszlang, a rövidítések, az emotikonok, a gifek és a mémek uralják, amelyeket az idősebb generáció nem mindig ért.

ASZIMMETRIA A HATALOM TERÉN

Sokan emlegetik nosztalgiával a „régii szép időket”, amikor a gyerekek még fegyelmezetten ültek a padokban, követték a tanár utasításait, és tudták, hogy hol a helyük. A fiatal beosztottak tisztelettel tekintettek a tapasztalt, idősebb generációra, nem kritizálták és nem keltek versenyre vele. Rudolf Dreikurs már a 20. század derekán megfogalmazta, hogy a hatalom terén bekövetkező változások nem csak a szülő-gyerek vagy a tanár-gyerek kapcsolatban jelennek meg, ezek valójában következményei a társadalomban bekövetkezett változásoknak. Jane Nelsen is felhívja rá a figyelmet: olyan viselkedést várunk el a gyerekektől, ami ránk sem jellemző, hiszen nem mutatunk példát sem alázatosságból, sem engedelmességből. Ez pedig sok esetben haladás. Haladás, hogy lehet véleményünk, hogy szabadon kifejezhetjük az igényeinket és a szükségleteinket, hogy nem kényszeríthetnek olyan dologra, amit nem szeretnénk megtenni, hogy szabadon nemet mondhatunk, és nem kell rettegni attól, hogy pórul járunk csak azért, mert másképp gondolkozunk, vagy éppen egy kisebbségi csoport tagjai vagyunk. A családban, a házastársak között is megszűnt a hagyományosan fennálló hierarchiabeli különbség, a férj többé nem teljhatalmú ura és parancsolója a feleségnek, nem rendelkezik felette, a feleség pedig nem az engedelmeség mintapéldája. Rudolf Dreikurs egyenesen úgy fogalmaz: „Amikor apu elvesztette a hatalmát anyu fölött, mindketten elvesztették a hatalmat a gyermekeik felett.” Nevelni azonban nem csak hatalommal lehet, sőt, jól nevelni valójában

nem hatalommal lehet. A feltétlen tekintélytisztelet és a diktatórikus nevelést megfélemlítéssel, illetve fenyítéssel lehetett fenntartani. Amikor a régi szép idők fegyelmét sírjuk vissza, akkor ezeket az eszközöket is visszasírjuk.

A tekintélyhez való viszony mára átalakult, a fiatal generáció számára a személyes szabadság az egyik legfontosabb érték. Ugyanakkor fontos szem előtt tartani, hogy a demokrácia nem jelentheti a rend felborulását, az anarchia beállását, és a gyermek diktátorrá válását. A felnőttek irányító szerepére továbbra is szükség van, hiszen vannak jogok és kiváltságok, amikre a nagyobb tapasztalat, az érettség és a különféle készségek jogosítják fel őket. A vezetés szükséges, de mindenki (a gyerekek is!) megérdemli, hogy méltósággal és tisztelettel bánjanak vele. A megalázás, megszegyenítés és fenyítés csak rövidtávon kecsgethet eredményel, hosszú távon mindössze annyit érünk el vele, hogy a gyermekek is feljogosítva érzik magukat arra, hogy ugyanezt tegyék másokkal.

HÍDÉPÍTÉS A GENERÁCIÓK KÖZÖTT

A kamaszok mindig is megkérdőjelezték a szülői ház mintáit, feszegették a határokat, kutatták az igazságot és az élet értelmét, az idősebb generáció pedig mindig is gyanakvással és előítélettel tekintett az ilyen irányú törekvésekre. A különbség annyi, hogy a világ gyorsabban változik, amivel együtt a hierarchia is felborult, a kommunikációs stratégiák pedig teljesen átalakultak. Ebben a kiélezett helyzetben különösen fontos, hogy ne éljünk tagadásban és elutasításban, hanem tisztelettel forduljunk egymás felé, bármelyik generáció tagjai vagyunk is.



TISZTELJÜK A MÚLT ÖRÖKSÉGÉT!

„Nagyon okosak lettünk, csak a bölcsességet veszítettük el.” (Polcz Alaine) Igaz ugyan, hogy az információs szupersztráda minden kérdésünket képes megválaszolni, mindazonáltal sokat veszíthetünk, ha leértékeljük a felmenőink tapasztalatait, és elveszítjük a kapcsolatot a múltunkkal.

Nemrégiben részt vettem egy klímaváltozásról szóló kerekasztal-beszélgetésen, ahol néhány véleményben megjelent az idősebb nemzedék felelőssége, és úgy tűnt, időnként bizony megfeledkezünk arról, hogy a nagyszüleink még újrhasználókat, komposztáltak és sokkal inkább kapcsolatban voltak a természettel, mint a modern kor embere. A reakciókból teljesen nyilvánvaló vált, hogy amikor fontos kérdések kapcsán mi és ti

szembenállásban kezdünk gondolkodni, akkor valójában árkokat ásunk, ami nem viszi előre sem a probléma megoldását, sem az egymáshoz való közeledést.

A generációk közötti valós kötelék és a kommunikáció erősítése azért is fontos, mert a múlt történetei, a közös gyökerek és hagyományok egyaránt fontos szerepet játszanak identitásunk, önértékelésünk és megküzdési képességeink alakulásában.



MARADJUNK NYITOTTAK!

Csepeli György szerint a digitális tapasztalás nagyban hasonlít a gyermekkori mágikus tapasztaláshoz. Felnőttként sem érdemes legyinteni erre, ugyanis ha képesek vagyunk újra felfedezni a gyermeki énünket, a nyitottságot, a kreativitást és spontaneitást, és mindezt harmóniába hozni a felnőttkorban megszerzett élettapasztalattal és bölcseséggel, akkor abból igazán jó dolgok sülnhetnek ki.

A nyitottság azt is jelenti, hogy elfogadjuk, hogy az életkor nem minden, vannak dolgok, amiket egy fiatal jobban tud nálunk, és ő is taníthat minket. Ha érdeklődéssel fordulunk a fiatalok világa felé, akkor ők is szívesebben beszélgetnek majd velünk más kérdésekről is.



TÖLTŚUNK IDŐT EGYMÁSSAL!

Közhely, de a minőségi együtt töltött idő és a beszélgetés nem megspórolható. Ez nem jelenti azt, hogy mindenben egyet is kell értenünk, a cél nem a meggyőzés, hanem a másik gondolatainak meghallgatása, megértése és elfogadása a kölcsönös tisztelet légkörében. Amikor kritizálás nélkül meghallgatjuk a másik embert, azzal érezzük, hogy az ő oldalán állunk és erősítjük a kapcsolatot. A legtöbb ember (különösen igaz ez a kamaszokra) teljesen elzárkózik és elutasítónak válik, amikor kioktatják. Gondoljunk csak azokra a lelkifröccsökre, amiket gyerekkorunkban kellett végighallgatnunk: előre lehetett tudni, mi fog elhangzani, hozzánk mégsem jutott el az üzenet, mert érzelmileg teljesen bezárkóztunk. Prédikálás helyett érdemes párbeszédet kezdeményezni a kölcsönös együttműködés és tisztelet jegyében. Ilyenkor valóban kíváncsiak vagyunk a másik gondolataira és érzéseire, ezáltal ő is nyitottá válik a mi nézőpontunk figyelembevételére, ami elindíthat az együttműködés, valamint a közös problémamegoldás útján. ♦





SZÖVEG –
UNGVÁRY ZSOLT

SOROZAT –
APASZEMMEL

JANCSI ÁLTALÁBAN A FÜBEN HEVERÉSZ

Magyarországon a néplélek sajátosságából fakad, hogy talán túlságosan nagy jelentőséget tulajdonítunk az irodalomnak. Nemcsak a műveknek, hanem szerzőiknek is: szobrok tucatjait állítjuk nekik, intézményeket és fontos utakat nevezünk el róluk nemcsak szülőhelyükön, hanem például Budapest belvárosában is. Nálunk még a forradalmakat is költők vezetik, a politikusok verseket és regényeket idéznek, sőt, maguk az írók állnak politikusnak. Gondoljunk akár *Petőőfire* vagy a parlamenti képviselővé váltakra *Jókaitól Mikszáth*on át a rendszerváltókig; *Csurkáig, Csegegyig*. A közéletre mindmáig erősen hatnak. Nem véletlen, hogy a magyar tanításáról sokkal több vita folyik, mint mondjuk a matematikáról. Arról mindenkinek van véleménye, hogy az írók közül kik kerüljenek bele a tantervekbe és kik ne, míg azon kevésbé esik egymásnak a társadalom, hogy mennyire fontosak a szögfüggvények vagy hasznos-e a logaritmus.

◆ Itt van mindjárt egy kihagyhatatlan mű, a János vitéz Petőőfitől. És rögtön az elején egy párválasztással, férfi-női szerepekkel kapcsolatos, kissé pikáns alaphelyzet: Jancsi, akinek a juhnyájra kell vigyáznia, a fűben heverész, Iluska pedig, térdig állva a hideg patak vizében, görnyed, csapkodja, mossa a ruhákat. A fiú nem pattan föl segíteni, sőt, még szabotálja is a munkát, és arról győzködi a lányt, hogy hagyja a fenébe a dagadt ruhákat (érdekes, egy másik szeretethiányos magyar költő is a ruhákra volt féltékeny), inkább vele hettyegjen. Tudjuk, ha a férfi kellően erőszakos, általában célt ér, miként a mi Kukoricánk is, de végül mindketten lebuknak. Iluskát a mostoha hazaparancsolja (véltetően büntetést kap, hiába fenyegetőzik megtorlással a pásztorfiú), Jancsi pedig elveszíti a birkái nagy részét. Ő van megsértve, amikor a gazda ezt számonkéri rajta; kénytelen elbujdosni.

A fiatalok sorsa – nemi szerepük szerint – különböző: ugyan társadalmi helyzetük hasonló (mindketten árvák), a férfi el tud menni, katonának áll, karriert csinál, míg Iluskát halálra kínozzák. Igaz, Jancsi sem találja a boldogságot, elhunyt kedvese után ered, és csak a transzcendens

világban lehetnek egymáséi. Az élet vize (ezt kínálja a számariai asszonynak Jézus) biztosítja számukra a feltámadást, az egyesülést, a beteljesülést. Nos, mindebből látszik, hogy a történet a mai európai korszellem szerint ezer sebből vérzik. Mert ugyan Petőőfi zseni, a János vitéz gyönyörű, a XXI. század politikailag korrekt világának egyáltalán nem felel meg.

Van-e itt megoldás? Kétségtelenül szerencsésebb volna, ha Iluska is pásztorkodhatna, és ő rágcsálná a fűszálakat, míg Jancsi dögönyözi a szennyest a patakban. Történetek is effajta kísérletek a feminizmus részéről, amire a társadalom válasza a mosógép feltalálása volt, mentesítve így civilizációnkat a patakban tisztítással járó fáradságtól. Legújabbban már a nemi egyenjogúságra sincsen szükség, hiszen ha valaki nincs megelégedve a saját helyzetével, átesik egy nemváltó műtéten, ezzel utat nyitva a mosástól a fűben heverészés felé.

Hogy ez Iluskának még nem adatott meg, az legyen az ő tragédiája, és mindannyiunk szerencséje, mert csak szebb így a János vitéz, mintha ezeken az alternatívákon Petőőfinek el kellett volna gondolkodnia. ◆



SZÖVEG –
ACZÉL PETRA nyelvész, kommunikációkutató

SOROZAT –
KÖZVILÁGÍTÁS

A JÖVŐ

Hányszor hallottuk már: „Ne aggódj, nem dől össze a világ!”. És milyen igaz is volt ez. Ha agyon is izgultuk magunkat, ha mégsem sikerült valami – a világ akkor is rendben ment tovább. A munkahelyek, boltok, iskolák kinyitottak, a kollégáink, a szokások, a hazaérések 'rendbe hozták', ami kizökkent. Most olyasmit élünk át, amihez a ma élők egyike sem szerezhette korábban tapasztalatot – egy kicsit összedől a világ, amelyet annyira jól ismertünk. Újratanuljuk az életet, egy más, eddig szokatlan módon. Aggódunk. Okkal. Bízunk. Ezt is okkal. Itt, a Képmás hasábjain már többször írtam a tudósok előrejelzéséről, amely szerint tengelyforduló korban élünk. A mélyre és messze ható változások és felismerések korában. Vajon mit kell most tennünk egyénileg, közösen, online? A jelenért aggódva a jövőt vizslatni? Gondolkodni és beszélgetni arról, ami a dolgunk és a reménységünk?

◆ A jövőről pedig sokféleképp beszélhetünk. A technológia a haladás nyelvét használja. A jövő az, ami gyorsabb, kézreállóbb, virtuálisabb és mindenben hozzánk igazított. A technológia szótárában az eljövendő mesterséges, intelligens és globális. Szinte tökéletes és, lám, mindent megold. Amit pedig nem, azt már nem is érdemes, mondják a szakértők. Van ebben a nyelvben valami nagyon magabiztos és határozott. Mintha minden kiszámítható volna, mintha a progresszió valódi életparancs, és nem elsősorban üzleti cél lenne.

A klímanarratíva az apokalipszis hangján szólal meg. A generációs hősként ünnepeelt Greta Thunberg a veszteség szónokája, aki a kozmikus pusztulást jósolva a jó/fiatal és gonosz/tétlen hatalom harcát tárja fel. Mondatai végzetesek és számonkérők, szenvedélye és szenvedése, kérlelhetetlensége a látnok szerepét kölcsönzi neki. És ő csak egy az ökofájdalom elbeszélői között. Bűnösök és ártatlanok, megtérők és 'hitetlenek' viadala rajzolódik ki korunk klímaretorikájában, amelyben a pánik (vagy éberség) mellett az aszkézis hirdetése az egyik legfontosabb elem. Az apokalipszisben a magukat klíma-realistának vallók – köztük Thunberg ellenképe, Naomi Seibt is – helyet akar találni, különben üzenetük elkerüli a tömegek figyelmét. Pláne, ha

közben világméretű járvány zajlik, amely mégiscsak valami ismeretlen mélység felé mutat utat.

Az egészségkommunikáció e közben a megoldások lexikonját alkalmazza a jövőre. Valahogy így: legyőzzük a fájdalmat, kitoljuk a várható életkort, áttervezünk a DNS-t, hogy megszabaduljunk a betegségektől, tökéletesítjük a testet és a tudatot. A gyógy mód személyre szóló lesz, egyúttal otthon kinyomtatható. S, ha még nincs készen, akkor a laboratóriumok azon dolgoznak, hogy meglegyen – mint most. Ez a megoldások szótára, amelynek mindig feltétele, hogy probléma is legyen.

Ezek a jövőnyelvek mindennapjaink meghatározó tolmácsai. És ezért, a holnapról gondolkodva inkább félünk. Különösen most. Vagy azért, mert úgy gondoljuk, unokáink már nem láthatják az óceánokat, vagy, mert nem leszünk képesek megtanulni a 2021-ben még okosabb telefonokat. Vagy azért, mert talán szeretteink nem érhetik meg azt a tudományos felfedezést, ami meggyógyítja a halált.

A hétköznapok félelmére minden évben elérkezik a válasz. Húsvétkor, a jövő ünnepén. Amikor túl kell néznünk azon, amit látunk. És fel kell ismernünk, hogy minden, amire várunk, egyetlen szóban megragadható. Feltámadunk. ◆



SZÖVEG –
VÉSSEY MIKLÓS

SOROZAT –
APA KEZDŐDIK!

APAMÉH

Az első hónapokban kizárólag az anya képes kapcsolódni a csecsemőhöz. Amint egy tejfakasztón el is hangzott: fél év múlva majd körbenéz, hogy ott van-e az apja, addig legfeljebb azzal segíthetsz, hogy elmosogatsz, főzöl, meg fertőtleníted a fejőgépet.

◆ Ezzel lehet vitatkozni, vannak elképzelések, tapasztalatok, érvek és ellenérvek. Sokkal fontosabb kérdés, hogy mit kezdünk 2700 gramm kapálózó szeretettel sürgősségi császármetszés esetén, ha az anya altatásban van, így nem tehetjük azonnal mellre. A szeretet ugyanis hiperérzékeny dolog. Mégsem helyezhetjük egy műanyag bölcsőbe, miközben kétségbeesetten üvölt a közelségért.

Ilyenkor próbáljunk találni egy jó apát. Honnan tudjuk, hogy jó? Onnan, hogy jelen van. A többi tulajdonsága ilyenkor nem számít. Jelen van, és ez elég ahhoz, hogy jó apa legyen. Általában a műtő melletti szobában találjuk. Néha zokog, máskor kiabál. De az sem ritka, hogy teljesen nyugodt.

Ha megtaláltuk, kérjük meg, hogy vegye le a pólóját. Lehet, hogy kérni sem kell, ösztönből tépi le magáról, mint Superman. Megesik, hogy követeli a gyereket: adják ide, adják ide! Máskor csak szemérmesen figyel a szoba sarkából az eseményeket. Mindez nem számít: a lényeg csupán annyi, hogy a szőrös, forró mellkas fedetlenné váljon. Helyezzük rá a gyereket.

Ezt úgy hívják, hogy szőrkontaktus. A csecsemő megnyugszik, mert meleg, puha felületen fekszik, miként az anyaméhben. Minden valószínűség szerint érzi, hogy nem valamin, hanem valakin van. Amennyiben apja korábban beszélt hozzá, talán még a hangját is felismeri. Olyannyira biztonságban érzi magát, hogy megpróbál szopni a mellbimbóból. Szemrehányóan felnéz.

Az apa ilyenkor jóízűen nevet. Szoptatni valóban nem tud, de már ott és akkor érzi: 2700 gramm szeretetért a világon minden másra képes lesz. ◆

A MÉDIA A CSALÁDÉRT-DÍJ ÁPRILISI JELÖLTJEI



RAJ-CZEFERNEK LÉNA
A pornóipar fogyasztóvá szeretné
nevelni gyermekeinket
Csaladhalo.hu

A Média a Csaláért-díj fő támogatója:



B. VIDA JÚLIA
Ásó, kapa, nagyharang
Magyar7 – 2020./6. (Szlovákia)

A Külhoni Média a Csaláért-díj fő támogatója:



A jelöltekről szóló ismertetőt és a jelölt munkákat megismerheti a mediaacsaladert.hu-n, ahol az Ön jelölését is várjuk.



MI KELL A HÁZASSÁG MEGTARTÁSÁHOZ?

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) együttműködve az Egyedülálló Szülők Klubja Alapítvánnyal és a Nagycsaládosok Országos Egyesületével 2020 januárjában felmérést készített arról, hogy mi kell a házasságok megtartásához és milyen okok vezetnek a válásokhoz. Arra szerettek volna választ kapni, hogy hogyan őrizhető meg a házasság, hogy lehet elkerülni a válást. Tanulságos eredményeket kaptak.

◆ Az online kérdőívek a szervezetek hálózatain keresztül jutottak el a válaszadókhoz. A válaszadók nagy többsége nő (90,4%), közel kétharmaduk felsőfokú iskolai végzettségű volt. A válaszadók fele a negyvenes éveiben jár, a 30-as korosztályhoz negyedük, az 50-es korcsoportba pedig 17 százalékuk tartozik. A válaszadók fele budapesti és Pest megyei. A felmérésben részt vettek határon túliak (7%), és külföldön élők is (5,5%). A megkérdezettek között közel azonos arányban vannak jelen a házások (42,2%) és az elváltak (44,3%).

HÁZASSÁGPÁRTIAK VAGYUNK

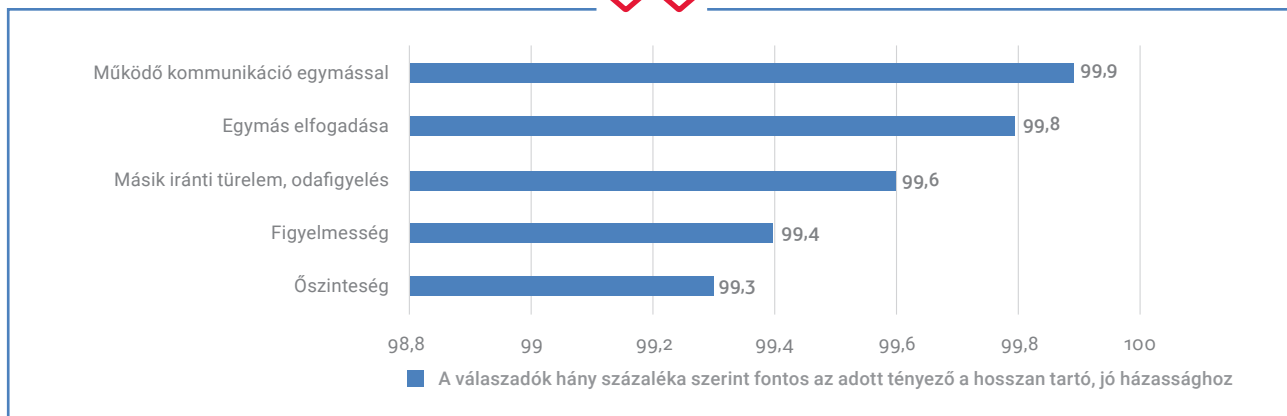
A válaszadók számára a házasság meghatározó: a megkérdezettek 39,3%-a kiemelten fontosnak, további 36,4%-a pedig fontosnak jelölte a köteléket. Vagyis a válaszadók több mint 70%-a hisz a házasság intézményében.

A házasságban élők kétharmada, a három vagy több gyermeket nevelők fele szerint a házasság

kulcsfontosságú az életben. Az elváltak negyede is házaspárti, és szeretne újra megházasodni, sőt, 15 százalékuk pedig már új házasságban él. A válaszadók csaknem harmada viszont nem tartja fontosnak a házasságot. Ennek ellenére az elváltak nagy része is hosszú ideig, háromnegyedük több mint 10 évig házasságban élt.

A BELSŐ TULAJDONSÁGOK FONTOSABBAK

A megkérdezettek szerint – a korábbi kutatások eredményeihez hasonlóan – a hosszan tartó, jó házassághoz szükséges tíz legfontosabb tényező a jól működő kommunikáció, a bizalom, egymás elfogadása, szerelem és szeretet, őszinteség, tisztelet és megbecsülés, hűség, türelem és odafigyelés, a problémák közös megoldása és az együtt töltött minőségi idő. Vagyis a legfontosabb tényezők mind belső tulajdonságokra utalnak.



A LEGGYAKORIBB VÁLÓOK

Legtöbben a kommunikáció hiányát vagy rossz minőségét említették leggyakoribb válóokként. Az érzelmi elhidegülés is okozója a válásoknak, a válaszadók közel 80%-a szerint. A harmadik legjellemzőbb probléma az eltérő gondolkodásmód, ezt követi az eltérő teherviselés. A tíz leggyakoribb válóok listájába bekerültek még olyan tényezők, mint a hűtlenség, az eltérő életcélok, a szexuális elhidegülés, a kevés együtt töltött idő, a bizalmatlanság és az egyenlőtlen munkamegosztás.

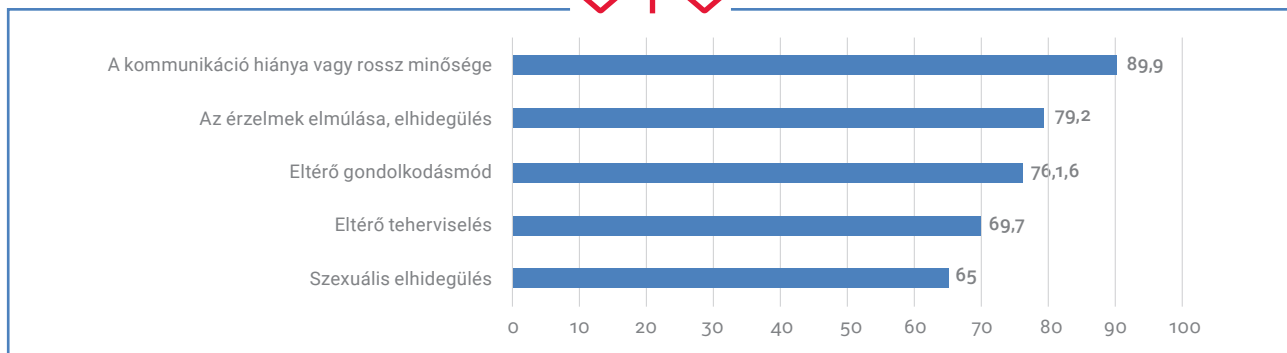
Megfigyelhető, hogy az elváltak családjában, általában a szüleik körében magasabb arányban történt válás, mint a házasságban élő válaszadóknál.

Az anyagi típusú tényezőket, mint a nem megfelelő lakhatási körülmények és a munkanélküliség, a felsorolt okok listájának közepén találjuk. Fontos kiemelni, hogy a gyermeket, gyermekeket nevelők válásában gyakran probléma volt még az egyenlőtlen munkamegosztás,

a gyermekneveléssel kapcsolatos eltérő elképzelések és a gyermekvállalás miatt megváltozott párkapcsolat.

Az elváltak életében a válás legjellemzőbb következménye a bizalomra való képesség romlása, ezután a válás az anyagi helyzetre és a lakáshelyzetre gyakorolja a legkedvezőtlenebb hatást. A válaszadók szerint negatív hatása van továbbá a párkapcsolati kilátásokra (47,1% gondolta így), a lelki egyensúlyra (44,2%), illetve a magabiztosságra is (43,9%).

A kutatásban részt vevők véleménye szerint a válásokat azzal csökkenthetnénk a leghatékonyabban, ha elérhető lenne a párterápia, a családterápia mindenki számára és több segítséget kapnának a családok a különféle függőségek kezeléséhez. Továbbá fontos szerepe van a tágabb családon belüli segítségnyújtásnak, a családi életre való megfelelő felkészítésnek, illetve annak is, hogy a házasságról pozitív képet mutat-e a média, illetve, hogy milyen a megítélése a közbeszédben. ♦





SZÖVEG –
BALKUNÉ SZÜCS EMESE tanácsadó szakpszichológus

ÖNÁLLÓ GYEREKEK I.

Legkisebb lányommal hatéves kora óta játszunk „hugisat”, amikor ő tanít engem elboldogulni az iskolások világában. A nagytesó szerep átélésével nemcsak a szabályok vésődnek be, hanem a felelősségtudat is fejlődik. De gyermekünk önállóságra nevelése ennél is korábban kezdődik.

◆ ALAPOK: BIZALOM ÉS BIZTONSÁG

Az önállósulás a biztonságos kötődéssel kezdődik, ami viszont csecsemőkorban alakul ki. A baba igényeinek kielégítése alapozza meg a környezetébe, valamint saját hatékonyságába vetett bizalmát. Korábban léteztek olyan hiedelmek, amely szerint az újszülöttet nem szabad elkényeztetni, különben a fejünkre nő. Mára a baba minden rezdülésére reagáló viszonyulásunkkal esünk át a ló túlsó oldalára. Egyik szélsőségből sem származik magabiztos, autonóm személyiség. Míg a magára hagyott, túl hamar leválasztott baba kötődésében sérül, az ajnározott csecsemő függővé válik.

HOGYAN HAGYJUK ÉRVÉNYESÜLNI A CSECSEMŐT?

- **Szoptassunk igény szerint, de ne reagáljunk a csecsemő minden megnyilvánulására etetéssel!** A szükségleteihez igazodó szoptatással a baba képessé válik táplálkozása fölött kontrollt gyakorolni. Ez azonban az első heteket leszámítva nem jelent folyamatos cicin lógást, ami túlterheli a kismamát, és elfedi az újszülött egyéb ösztönkésztetéseit.
- **A kommunikáció a sírás differenciálódásával kezdődik, figyeljünk érzékenyen a baba jelzéseire!** Ha eleget aludt, tisztába tettük, megetettük, és nem beteg, akkor talán csak társaságra vágyik, amikor sír. Tartsuk meg, ringassuk és segítsük lecsillapítani indulatait! Így kezdődik érzelmeinek szabályozása, amely nélkülözhetetlen stabil személyiséggé válásához.
- **Kapcsolódjunk hozzá, beszélgessünk vele!** Az anyuka eleinte tekintetéből, gagyogásából találja ki, mi járhat gyermeke fejében. Érzéseket, vágyakat tulajdonít neki,

és úgy viszonyul hozzá, mint egy gondolkodó lényhez, ezzel segítve fejlődését.

- **Hagyjunk teret számára mozdulatai próbálgatásához!** Nem csak a fizikailag jól kialakított terep a fontos. Nem kell aggódnunk minden akciója miatt, engedjük egyedül is érvényesülni. A magabiztosság alapja a kísérletezések sorozatából szerzett tapasztalat és sikerélmény.

KITÁRUL A NAGYVILÁG

- **Engedjük elmenni saját képességei határáig!** A felegyenesedéssel és a járás kialakulásával megnövekedik a kicsi által bejárható tér. Egyre messzebb távolodik az anyától, és elkezdődik a háttérből kísérés időszaka. Az anya figyel, megóvja a veszélytől a totyogót, aki a biztonságosan felállított kereteken belül szabadon tevékenykedhet, élményeket szerezhet. A túlzottan védelmezett gyerekek fizikailag ügyetlenebbekké, félénkebbé válnak, mivel nem kapnak lehetőséget önmaguk kipróbálására.
- **Ne erőltessük, de segítsük a szükségletek természetes szabályzásának kialakulását!** Manapság a szülők egyik legnagyobb problémájává a szobatisztaságra nevelés vált, amelyhez hozzájárul a szupernedvszívó pelenkák alkalmazásán túl egyfajta elkényelmesedés is. Pedig komoly jelentősége van a megfelelő toaletthasználtnak a későbbi autonómia elérésében, hiszen ez a gyermek első, jelentős önkontrollfunkciót mozgósító tevékenysége. Pár évtizede a pszichológusok még arra biztatták az anyukákat, hogy ne kényszerítsék bilire az arra alkalmatlan egy-másfél éves apróságokat. Ma viszont nem kevesen négyévesen is bepisilnek, vagy csak pelusba hajlandók kakilni, ami nemcsak a környezetre ártalmas, de önállósodásukat sem segíti.



Az önállósulás a biztonságos kötődéssel kezdődik, ami viszont csecsemőkorban alakul ki.

ÉN EGYEDÜL!

A **kisovis** mottóját a szemfüles szülő bizony a maga javára fordíthatja. Igaz, türelmet, odaszentelődést igénylő feladat, ám a későbbiekben maradéktalanul megtérül, ha a gyermek kezdeményezéseinek erejét meglovagolva hagyjuk önállóan

- étkezni, sőt, maga után elpakolni az asztalról
- mosakodni, fogat mosni (nem feltűnő ellenőrzés, korrigálás mellett)
- kiválasztani a ruháit, akár kikészíteni a másnapit, kis segítséggel öltözni
- felvenni a cipőjét
- játszani, és elrakni a játékeit
- meghatározni, merre sétáljunk, esetleg mivel közlekedjünk
- biztonságos helyen kissé eltávolodni (játsszótéren, parkban)
- nagyszülőnél egy-két napot ott aludni (ha szeretne)

A **nagyovis, kisiskolás** (6–7 éves) gyerek jó esetben egyedül

- zuhanyozik, fürdik, fésüklődik, öltözik-vetkőzik, és gyakran már igényli, hogy ne zavarják közben kíváncsi tekintetek
- elalszik esti rutint, meseolvasást követően

- barátokat választ magának, akiknek keresi a társaságát, és akikhez átmehet játszani
- ott alszik unokatesónál, jó barátnál

Az **iskolás** gyerek (7–10 éves kor között valamikor) képessé válik önállóan

- leckét írni, házfeladatot készíteni, bepakolni a táskáját
- elmenni a boltba, ott illedelmesen viselkedni, kérni és fizetni
- a játszótéren csatlakozni másokhoz, kiismerni a csoportszabályokat
- tartós barátságokat kialakítani, együttműködni kortársakkal
- alapvető társas normákat betartani

Oviskorban a kezdeményező-készség támogatása a legfontosabb feladatunk. Adjunk időt gyermekünknek, ne kritizáljuk, hiszen a hibákból is tanulhat! Kisiskolások esetében elsősorban az erőfeszítés, kitartás, teljesítmény elismerése, értékelése a lényeges. Sose a konkrét osztályzatokat bíráljuk, vegyük figyelembe az odáig vezető utat is!

Ne feledjük, az önállóság az életrevalóság záloga, közvetítsük ezt gyerekeinknek! ♦